

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วสามารถนำมาสรุปผล อภิปรายผล และพบข้อเสนอแนะดังนี้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.1 สรุปผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดังนี้

5.1.1 ลักษณะทั่วไปของประชากรที่ศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป

5.1.2 สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ เมื่อพิจารณารายละเอียดของการบริหารงานวิชาการรายด้าน พบว่าทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ที่ระดับการปฏิบัติเป็นประจำ มีเพียงด้านการเทียบระดับการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียนเท่านั้นที่อยู่ในระดับปฏิบัติค่อนข้างประจำ ดังจะเสนอรายละเอียดการบริหารงานวิชาการเป็นรายด้านดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษาอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ โดยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารจัดทำโดยยึดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายของสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติสูงสุดรองลงมาคือ การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

การจัดทำหลักสูตรและการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละสาระการเรียนรู้ได้อย่างครบถ้วน ในแต่ละด้านมีระดับการปฏิบัติต่ำสุด

2) ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับการบริหารงานวิชาการด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ โดยการสร้างความตระหนักในภาระหน้าที่ครูมีระดับการปฏิบัติสูงสุด รองลงมาคือ การดูแลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ และการประเมินผลการใช้เครื่องมือการวิจัยที่ผลิตและพัฒนาขึ้นมีระดับการปฏิบัติต่ำสุด

3) ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับการบริหารงานวิชาการด้านเทียบระดับการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียนรู้ในระดับปฏิบัติค่อนข้างเป็นประจำ โดยการประชุมชี้แจงให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเทียบระดับการศึกษา และการเทียบโอนผลการเรียนมีระดับการปฏิบัติสูงสุด รองลงมาคือ การแต่งตั้งคณะกรรมการเทียบระดับการศึกษาของสถานศึกษาและการนิเทศติดตามการดำเนินงานเกี่ยวกับการเทียบระดับการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียนมีระดับการปฏิบัติที่ต่ำสุด

4) ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในระดับปฏิบัติเป็นประจำ โดยการดำเนินการพัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นศูนย์รวมสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และเป็นแหล่งการเรียนรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชน มีระดับการปฏิบัติสูงสุด รองลงมาคือ การสร้างความตระหนักให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการจัดเชิญวิทยากรมาให้ความรู้หรือสาธิตการจัดทำสื่อและนวัตกรรมใหม่ๆ มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด

5) ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีระดับการบริหารงานวิชาการด้านการจัดเครือข่าย และแหล่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ โดยการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาตระหนักถึงความจำเป็น และความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติสูงสุด รองลงมาคือผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษามีการจัดสถานที่บริเวณโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ การจัดเผยแพร่ความรู้ในเรื่องวิธีการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับสังคมมีระดับการปฏิบัติต่ำสุด

6) ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีระดับการบริหารงานวิชาการด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ในชุมชน อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ โดยการสร้างความตระหนักระหว่างบุคลากร และคนในชุมชนเกี่ยวกับกระบวนการสร้างการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมในชุมชน มีระดับการปฏิบัติสูงสุดรองลงมาคือการจัดให้มีกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัด

การศึกษาของสถานศึกษาและการจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ในชุมชนมีระดับการปฏิบัติต่ำสุด

7) ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีระดับการบริหารงานวิชาการด้านการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำโดยการประชุมให้บุคลากรเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำวิจัยชั้นเรียนมีระดับการปฏิบัติสูงสุด รองลงมา คือ การสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการทำวิจัยชั้นเรียนระหว่างสถานศึกษาด้วยกันมีระดับการปฏิบัติต่ำสุด

8) ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีระดับการบริหารงานวิชาการด้านการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ โดยการประชุมสัมมนา เพื่อสร้างความตระหนักและความสำคัญเกี่ยวกับการประกันคุณภาพให้กับบุคลากรมีระดับการปฏิบัติสูงสุดรองลงมาคือการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ทรัพยากร ในการจัดทำระบบประกันคุณภาพและการเผยแพร่ความก้าวหน้าของสถานศึกษาต่อหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด

ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามรายด้าน ได้ดังต่อไปนี้

ด้านการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา

จากการศึกษาจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา คือ การขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษารวมไปถึงขาดความเข้าใจอันสืบเนื่องมาจากวิทยากรที่ทำการอบรมไม่สามารถถ่ายทอดให้นำไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริงได้นอกจากนั้นการขาดแคลนเกี่ยวกับงบประมาณก็เป็นส่วนสำคัญของปัญหาอีกประการหนึ่งตลอดจนเอกสารในการจัดทำหลักสูตรไม่เพียงพอการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรที่เกิดขึ้นตลอดเวลาทำให้บุคลากรเกิดความสับสน การขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การยึดติดเอกสารรวมไปถึงการขาดเทคนิควิธีการในการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การขาดแคลนบุคลากรในการสอนสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาสำคัญของการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา

ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้

จากการศึกษาปัญหาด้านการปฏิรูปการเรียนรู้พบสภาพปัญหาดังนี้ การขาดแคลนบุคลากรอันเนื่องมาจากครูต้องรับผิดชอบการสอนรวมทั้งงานอื่นๆ ที่นอกเหนือทำให้ขาดการเตรียมการสอนรวมไปถึงครูยังคงยึดพฤติกรรมการสอนแบบเดิม ขาดการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง ครูขาดการพัฒนาตนเอง ไม่ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ขาดทักษะ

และไม่ให้ความสำคัญในการสอนที่ยึดถือผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคิดว่าเป็นสิ่งที่ยุ่งยาก สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารงานวิชาการด้านการปฏิรูปการเรียนรู้

ด้านการเทียบระดับการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการเทียบระดับการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน ได้แก่ การเทียบระดับการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียนเป็นเรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องยังขาดความรู้และความเข้าใจรวมทั้งหน่วยงานต้นสังกัดก็ไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควรทำให้เกิดปัญหาที่นำไปสู่การปฏิบัติเกี่ยวกับการเทียบระดับและการเทียบโอนผลการเรียน

ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่สำคัญก็คือ การขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ ที่ทันสมัย โดยเชื่อมโยงเข้ากับการเรียนการสอน รวมทั้งเทคโนโลยีต่างๆ นั้นมีราคาสูง สถานศึกษาไม่สามารถจัดหามาใช้ได้เนื่องจากขาดงบประมาณในการจัดซื้อ หรือบางครั้งครูผู้สอนเองไม่ให้ความสำคัญในเรื่องของการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ด้านการจัดเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้

ปัญหาด้านการจัดเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้ที่พบจากการศึกษาก็คือ การขาดการนำเอาแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนเข้ามาผสมผสานในการจัดการเรียนการสอน และในส่วนของสถานศึกษาเองขาดการให้ความสำคัญกับแหล่งค้นคว้าภายในหรือห้องสมุด ขาดการปรับปรุงและขาดการแนะนำส่งเสริมให้ผู้เรียนทำการค้นคว้าเพิ่มเติม รวมไปถึงการจัดแหล่งเรียนรู้ขึ้นภายในสถานศึกษายังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร

ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ในชุมชน

ปัญหาด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ในชุมชนที่พบจากการศึกษาและปัญหาที่สำคัญได้แก่ ชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจและไม่เห็นความสำคัญในการจัดชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนความยากจนของคนในชุมชนทำให้ขาดความร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน และปัญหาที่สำคัญที่พบก็คือความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาเป็นไปในลักษณะที่ไม่ราบรื่นจึงทำให้เกิดความร่วมมืออย่างไม่เต็มตามศักยภาพเท่าที่ควร

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ปัญหาที่สำคัญด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่พบจากการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คือ ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำวิจัยภายในชั้นเรียน ตลอดจนการไม่ให้ความสำคัญรวมถึงขาดความ

เข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ด้านการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

จากการศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา พบว่าปัญหาที่สำคัญคือการขาดความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพรวมทั้งการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่สอดคล้องกับตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐาน การขาดแคลนงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมและโครงการที่มีส่วนสำคัญที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพและรวมไปถึงการขาดความพร้อมของบุคลากรภายในสถานศึกษา และความพร้อมของผู้เรียนเอง ก็เป็นปัจจัยที่เป็นปัญหาอีกด้านหนึ่งที่ทำให้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่ประสบผลตามที่ต้องการ

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการอยู่ที่ระดับการปฏิบัติเป็นประจำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิตติพงษ์ วงศ์สุนทร (2527 : 107) ซึ่งศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษพบว่า การบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน คือ ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและการประเมินผล ด้านการนิเทศและการฝึกอบรมครู ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ห้องสมุด และการใช้แหล่งวิทยากรในท้องถิ่นด้านการจัดกิจกรรมทางวิชาการและการบริการชุมชนอยู่ในระดับสูงทุกด้าน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิลุบล เพ็ญทอง (2542 : 95) ศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเทพศิลา สังกัดกรมสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร 9 ด้าน คือ ด้านการวางแผนงานวิชาการในโรงเรียน ด้านการจัดกลุ่มวิชาในการเรียนด้านการจัดตารางสอน ด้านการจัดครูเข้าสอน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาและส่งเสริมด้านวิชาการ ผลการศึกษพบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับค่อนข้างสูง อภิรดี ชเนศวร (2536 : 92) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษากรมสามัญ จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวัด

และประเมินผล ด้านการจัดกิจกรรมทางวิชาการ พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจำแนกแต่ละด้านแล้วพบว่าปัญหาดังกล่าวได้แก่ การขาดแคลนงบประมาณ ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การขาดความรู้ความเข้าใจ การขาดเทคนิควิธีการ การขาดการพัฒนาคณาจารย์ การขาดการพัฒนาตนเองยึดพฤติกรรมการสอนแบบเดิมๆ การขาดแคลนบุคลากร การไม่ให้ความสำคัญกับสื่อการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปรีดา บุญยะโทษะ (2539 : 126) ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร รวม 7 ด้าน คือ ด้านการประเมินการใช้หลักสูตรจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการจัดครูเข้าสอนตามความรู้และความถนัด ด้านการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดหาหนังสือไว้ในห้องสมุด ด้านการนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาวางแผนนิเทศการศึกษา และด้านการส่งเสริมพัฒนาครู ปัญหาที่พบในการบริหารงานวิชาการที่ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่พบก็คือ ครูผู้สอนศึกษาและทำความเข้าใจเอกสารประกอบหลักสูตรไม่เพียงพอครูบางคนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนขาดความสามารถในการผลิตสื่อการเรียน ครูขาดความกระตือรือร้น

ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการอยู่ที่ระดับการปฏิบัติเป็นประจำ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรา ตระหนักถึงความสำคัญของงานวิชาการอย่างยิ่งรวมทั้งได้พยายามหาวิธีการที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งภารกิจที่สำคัญนี้ล้วนเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ เพราะสิ่งที่รับรองความเป็นเลิศของสถานศึกษาแต่ละแห่งวัดได้จากงานวิชาการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากสถานศึกษานั้น นางเยาว์ ธาราศรีสุทธิ (2529 : 8) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นงานหลักและงานหัวใจของโรงเรียน เนื่องจากจุดประสงค์อันดับแรกในการตั้งโรงเรียนขึ้นมาก็เพื่อจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่างๆ ก็เพื่อพัฒนาเด็กนั่นเอง ส่วนงานอื่นๆ นั้น เป็นงานสนับสนุนให้งานวิชาการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นรวมทั้ง กิติมา ปรีดีติติก

(2529 : 48) กล่าวไว้ว่า งานวิชาการเป็นสิ่งสำคัญ โรงเรียนจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับการบริหารงาน วิชาการทั้งสิ้น งานวิชาการมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และ คุณสมบัติเฉพาะลักษณะของงานวิชาการจึงเป็นเรื่องที่ครอบคลุมและกว้างขวางมากกว่าที่จะทำให้ จุดมุ่งหมายดังกล่าวประสบผลสำเร็จได้ไม่ใช่เรื่องง่าย ความสลับซับซ้อน และความละเอียด ประณีตในเนื้อหาวิชาการต่างๆ จึงเป็นเรื่องที่ผู้บริหารน่าจะได้อ้างแนวทางปฏิบัติให้ถูกต้องและ เหมาะสมเพื่อการพัฒนาของสถานศึกษา จากผลการศึกษาที่พบว่าการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีระดับปฏิบัติเป็นประจำแสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษา ในจังหวัดฉะเชิงเทราเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวิชาการในสถานศึกษาของตน รวมทั้ง พยายามที่จะมุ่งให้เกิดการพัฒนาให้เป็นที่ไปในทิศทางที่ดีที่สุด เพื่อแสดงสภาพการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทราให้ชัดเจนในแต่ละด้าน จึงจำแนก รายละเอียด ได้ดังนี้

ด้านการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา สภาพการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ที่ระดับปฏิบัติเป็นประจำแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาดังที่กำหนดตาม พระราชบัญญัติการศึกษาที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องมีหลักสูตรสถานศึกษาของตนเอง และถึงแม้จังหวัดฉะเชิงเทราจะเป็นจังหวัดเล็กๆ ในชนบทแต่ผู้บริหารสถานศึกษาก็มิได้ปล่อยปละ ละเลยในการบริหารงานวิชาการให้ล่าช้า ในทางตรงข้ามผู้บริหารสถานศึกษาต่างเร่งสร้าง หลักสูตรของสถานศึกษาตนเองให้ทันต่อการเริ่มใช้ตามที่กำหนด แสดงให้เห็นถึงความสามารถ ในการบริหารงานวิชาการทางด้านนี้ ในระดับที่น่าพอใจอย่างยิ่ง

จากการวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรระดับ สถานศึกษาผู้บริหารจัดทำโดยยึดวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดมุ่งหมายของสถานศึกษามีระดับ การปฏิบัติสูงสุด แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการจัดหลักสูตรสถานศึกษา ให้อยู่ในกรอบที่ต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจที่กำหนดไว้ในธรรมนูญของสถานศึกษา แล้ว จึงมีการสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาให้เป็นที่ไปในทิศทางที่กำหนด

ส่วนการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละสาระการเรียนรู้ได้อย่าง ครบถ้วนมีระดับการปฏิบัติต่ำสุดอาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่าครูในยุคปัจจุบัน มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ จึงให้น้ำหนักของการปฏิบัติน้อยกว่าข้ออื่น ๆ

ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ที่ระดับปฏิบัติเป็นประจำแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา

มีความมุ่งมั่นที่จะเห็นความสำเร็จของการปฏิรูปการเรียนรู้ จึงพยายามปรับเปลี่ยนปฏิรูประบบการเรียนเพื่อให้เข้าสู่ยุคปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริง เป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับบุคลากรเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาในเรื่องของการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างแท้จริง

จากการวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้การสร้างความตระหนักในภาระหน้าที่ครูมีระดับการปฏิบัติสูงสุด อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ดีว่าการที่บุคลากรจะลงมือปฏิบัติ การตระหนักถึงคุณค่าย่อมเกิดขึ้นก่อน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องโน้มน้าวจิตใจของบุคลากรก่อนจึงให้นำหนักการปฏิบัติในรายข้อนี้มากกว่าข้ออื่น

ส่วนการประเมินผลการใช้เครื่องมือการวิจัยที่ผลิตและพัฒนาขึ้นมีระดับการปฏิบัติต่ำสุดอาจเป็นเพราะการวิจัยชั้นเรียนเป็นเรื่องใหม่ของงานวิชาการ รวมทั้งผู้บริหารอาจมองข้ามถึงความสัมพันธ์ของการทำวิจัยกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาจึงอาจทำให้ระดับการปฏิบัติในรายข้อนี้ต่ำกว่าข้ออื่น

ด้านการเทียบระดับการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดละโว้และจังหวัดอุบลราชธานีอยู่ที่ยังเป็นประจำเหตุผลอาจเป็นเพราะการเทียบระดับการศึกษา หรือการเทียบโอนผลการเรียนเป็นเรื่องใหม่ ของงานวิชาการ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของหลักสูตรที่แบ่งตามกลุ่มสาระการเรียนรู้รวมทั้งการแบ่งตามช่วงชั้นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษารวมทั้งผู้เกี่ยวข้องจึงอาจจะไม่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับด้านนี้ระดับการปฏิบัติจึงไม่สูงนัก

จากการวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า เกี่ยวกับการเทียบระดับการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน การประชุมชี้แจงให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเทียบระดับการศึกษา และการเทียบโอนผลการเรียนมีระดับการปฏิบัติสูงสุด การที่ผู้บริหารสถานศึกษาให้ระดับการปฏิบัติในข้อนี้สูงสุดอาจเป็นเพราะการเทียบระดับการศึกษา และการเทียบโอนผลการเรียนเป็นเรื่องใหม่ของงานวิชาการ บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการเทียบโอนจึงต้องมีการให้ความรู้เพื่อให้บุคลากรเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ส่วนการที่ผู้บริหารมีการนิเทศติดตามการดำเนินงานเกี่ยวกับการเทียบระดับการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียนมีระดับการปฏิบัติต่ำสุดอาจเนื่องจากการเทียบระดับการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียนเป็นเรื่องที่จบกระบวนการในตัวเอง เมื่อเทียบระดับ

การศึกษา และเทียบผลการเรียนรู้ได้แล้วก็ถือว่าสิ้นสุดจึงให้ระดับการปฏิบัติในรายชื่อนี้ต่ำกว่าข้ออื่นๆ

ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารชั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรามีระดับการปฏิบัติอยู่ที่ระดับเป็นประจำแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทราเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนการสอนตลอดจนการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการเรียนการสอน

จากการวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า เกี่ยวกับการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการดำเนินการพัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นศูนย์รวมสื่อและเป็นแหล่งเรียนรู้แก่นักเรียนในสถานศึกษาและชุมชนมีระดับการปฏิบัติสูงสุดเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของห้องสมุดเพราะถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของแหล่งค้นคว้าทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาขนาดใดก็ตาม จะต้องมียังห้องสมุดเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าทั้งสิ้น ดังนั้นผู้บริหารจึงดำเนินการพัฒนาห้องสมุดเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ไม่เพียงแต่ผู้เรียนเท่านั้นยังรวมไปถึงบุคลากรในสถานศึกษาเองและรวมไปถึงชุมชนก็สามารถที่จะใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ซึ่งถือว่าสะดวกสบายต่อการค้นคว้าอย่างที่สุดผู้บริหารจึงให้ความสำคัญต่อการเลือกปฏิบัติมากที่สุด

ส่วนการจัดเชิญวิทยากรมาให้ความรู้หรือสาธิตเกี่ยวกับการจัดทำสื่อหรือนวัตกรรมใหม่ๆ นั้น มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด อาจเนื่องมาจากผู้บริหารเห็นว่าเป็นเรื่องยุ่งยากหรืออาจสิ้นเปลืองรวมทั้งเสียเวลาเพราะการเชิญวิทยากรแต่ละครั้งต้องเสียเวลาไปติดต่อกับต้องรวมไปถึงค่าตอบแทน หากเป็นโรงเรียนที่ขาดแคลนเกี่ยวกับการเงินก็นับว่าเป็นเรื่องยุ่งยากมาก ผู้บริหารจึงเลือกปฏิบัติเป็นรายข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ด้านการจัดเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้ สถานภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรามีระดับการปฏิบัติอยู่ที่ระดับเป็นประจำแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทราให้ความสำคัญกับแหล่งเรียนรู้ ด้วยเหตุที่ว่าบุคคลสามารถเรียนรู้ได้จากสิ่งรอบตัวทั่วไป ผู้บริหารจึงให้ความสำคัญในการจัดสถานศึกษาของตนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ และเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาในลักษณะที่เป็นการศึกษาแบบต่อเนื่อง

จากการวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า เกี่ยวกับการจัดเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้การประชุมชี้แจงทำความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติสูงสุด เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาต้องการให้บุคลากรของตนเกิดความตระหนัก เห็นคุณค่าว่าแหล่งเรียนรู้มีความสำคัญอย่างไรกับผู้เรียน เมื่อเห็นคุณค่าตลอดจนความสำคัญแล้วบุคลากรจะสามารถที่จะลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและท้องถิ่น รวมทั้ง

เลือกสรรนำทรัพยากรตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

ส่วนการจัดเผยแพร่ความรู้ในเรื่องวิธีการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับสังคม มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด อาจสืบเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าควรมุ่งเน้นไปในเรื่องของการจัดเตรียมจัดสร้างแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้พร้อมที่สุดก่อนสำหรับการเผยแพร่ผลงานหรือความรู้ ควรเป็นเรื่องที่เลือกปฏิบัติเป็นอันดับท้ายๆ จึงเลือกปฏิบัติในข้อนี้เป็นอันดับสุดท้ายสุด

ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ในชุมชน สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรามีระดับการปฏิบัติอยู่ที่ระดับเป็นประจำ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความตั้งใจที่จะใช้ชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งต้องการที่จะสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อเป็นไปตามความต้องการและเพื่อต้องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่

จากการวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ในชุมชน การสร้างความตระหนักรู้ระหว่างบุคลากรและคนในชุมชนเกี่ยวกับกระบวนการสร้างการเรียนรู้ อย่างมีส่วนร่วม มีระดับการปฏิบัติสูงสุดเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่าการที่บุคคลเกิดความตระหนักในสิ่งใดย่อมเห็นคุณค่าและความสำคัญของสิ่งนั้น และจะเกิดความร่วมมือร่วมใจอย่างเข้มแข็งในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

ส่วนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ในชุมชน ที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด ผู้บริหารอาจมองเห็นเป็นเรื่องที่มีขั้นตอนยุ่งยาก เพราะชุมชนและสถานศึกษาย่อมมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน และสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้ตลอดเวลาจึงไม่มีความจำเป็นต้องดำเนินการอย่างมีขั้นตอน

ด้านวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรามีระดับการปฏิบัติอยู่ที่ระดับปฏิบัติเป็นประจำ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารเล็งเห็นความสำคัญตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างการวิจัยค้นคว้าเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากการวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า เกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนา การประชุมให้บุคลากรเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำวิจัยชั้นเรียนมีระดับการปฏิบัติสูงสุดเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่าควรให้บุคลากรเกิดความรู้ความเข้าใจ และมองเห็นคุณค่าของการจัดทำวิจัยชั้นเรียนก่อนเมื่อเกิดความเข้าใจว่าวิจัยชั้นเรียนมีความสำคัญต่อการเรียน

อย่างไรแล้ว ครูจึงจะสามารถที่จะลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง จึงมุ่งที่จะให้บุคลากรได้ตระหนักในคุณค่าของวิจัยชั้นเรียนก่อน

ส่วนการจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนระหว่างสถานศึกษาด้วยกัน มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่าการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนควรมีความรู้ ความเข้าใจและพร้อมภายในสถานศึกษาของตนเสียก่อนสำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่างสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่กระทำภายหลังได้

ด้านการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจะเชิงเทรามีระดับการปฏิบัติอยู่ที่ระดับปฏิบัติเป็นประจำแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพของการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยมีแนวคิดที่ต้องการให้สถานศึกษาของตนมีมาตรฐานทัดเทียมกับสถานศึกษาที่สังกัดหน่วยงานอื่นเช่นกันผู้บริหารมิได้นิ่งนอนใจเกี่ยวกับเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษา มีความพยายามมุ่งมั่นในการจัดเตรียมมาตรฐานต่างๆ เพื่อรองรับการประเมิน

จากการวิเคราะห์เป็นรายชื่อ พบว่า เกี่ยวกับการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การประชุมสัมมนาเพื่อสร้างความตระหนักและความสำคัญเกี่ยวกับการประกันคุณภาพให้กับบุคลากรมีระดับการปฏิบัติสูงสุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารต้องการให้บุคลากรเกิดความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพเพราะการลงมือปฏิบัติสิ่งต่างๆ ย่อมมาจากความตระหนักและเห็นคุณค่าในสิ่งนั้นก่อน รวมทั้งต้องมีความเข้าใจจึงจะสามารถลงมือปฏิบัติได้ผู้บริหารจึงเลือกปฏิบัติในระดับสูงกว่าของอื่น

ส่วนการเผยแพร่ความก้าวหน้าของสถานศึกษาต่อหน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งมีระดับการปฏิบัติต่ำสุด เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่าการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐาน รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องภายในเพื่อรองรับการประเมินให้มีความพร้อม และมีประสิทธิภาพก่อน สำหรับการเผยแพร่ความก้าวหน้าของสถานศึกษาต่อหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง จึงควรมาเป็นอันดับท้ายหลังสิ้นสุดการประเมินแล้วก็จะกระทำได้

การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารคิดว่าการบริหารงานวิชาการนั้นมีปัญหา และอุปสรรคซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ ปรีดา บุญยะโทตระ (2539 : 126) ซึ่งพอจะสรุปได้ว่าการดำเนินงานทุกอย่างไม่มีงานใดที่จะราบรื่นหรือสมบูรณ์ เพียงพร้อม แต่มิได้หมายความว่าการบริหารงานวิชาการในด้านนั้นจะล้มเหลวหากแต่เกิดความล่าช้าและไม่คล่องตัวในการทำงานในส่วนนั้น สำหรับปัญหาที่ศึกษาพบเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการพอสรุปได้กว้างๆ ดังนี้

1) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ จากการศึกษา พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการหลายด้านขาดงบประมาณสนับสนุน โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็กๆ ที่อยู่ห่างไกลในชนบท สภาพการเงินไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนางานวิชาการในด้านต่างๆ ผู้บริหารสถานศึกษาหลายๆ แห่ง ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ในจุดนี้ จึงทำให้การบริหารงานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพราะไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในส่วนใดก็ตามงบประมาณย่อมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการพัฒนาส่วนนั้น

2) ปัญหาด้านตัวผู้เรียน จากการศึกษา พบว่า ส่วนหนึ่งที่เป็นปัญหาสำหรับการบริหารงานวิชาการก็คือตัวผู้เรียนเอง กล่าวคือ สถานศึกษาส่วนใหญ่ในจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ตามชนบท ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ผู้เรียนจึงขาดความพร้อมเนื่องจากต้องรับผิดชอบช่วยแบ่งเบาภาระภายในครอบครัว ความพร้อมในการเรียนรู้จึงมีน้อยนักเรียนบางคนต้องขาดเรียนเพื่อดูแลครอบครัวในขณะที่ผู้ปกครองต้องออกไปทำงานเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว หรือบางคนกลายเป็นแรงงานสำคัญภายในครอบครัวบางส่วนมาจากครอบครัวที่แตกแยกทำให้เกิดผลกระทบกับภาวะจิตใจทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ ส่วนต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาใหญ่ที่พบอยู่มากในชุมชนที่มีฐานะยากจน ซึ่งผู้บริหารส่วนใหญ่ต้องหาวิธีการแก้ไข

3) ปัญหาด้านบุคลากรภายในสถานศึกษา สิ่งที่เป็นปัญหาสำหรับการบริหารงานวิชาการก็คือ จำนวนห้องเรียน และจำนวนผู้สอนขาดความสมดุลกัน ปัญหาครูไม่ครบชั้นเรียนทำให้การเรียนการสอนไม่ได้ผลเท่าที่ควร ครูต้องรับผิดชอบงานหลากหลายภายในสถานศึกษา ทำให้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพลดน้อยลงรวมไปถึงการที่บุคลากรไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนยังยึดการสอนแบบเดิมๆ ขาดความกระตือรือร้นในการทำงานไม่พัฒนาตนเองยึดการสอนที่เน้นความรู้ต้องมาจากตัวครูมากกว่าการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ในส่วนเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาของการบริหารงานวิชาการที่ผู้บริหารต้องแก้ไข

การนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทราทำให้สามารถนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านต่างๆ ได้ดังนี้

- 1) การบริหารด้านโครงสร้างการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา
- 2) การบริหารและพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา
- 3) การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

4) การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา

5) การบริหารการวัดและการประเมินผล

และจากการบริหารงานวิชาการทั้งหมดอาจสรุปเป็นภาพ ได้ดังนี้

ภาพ 9 แนวทางการบริหารงานวิชาการ

ซึ่งแต่ละประเด็นหลักสามารถนำเสนอรายละเอียดดังนี้

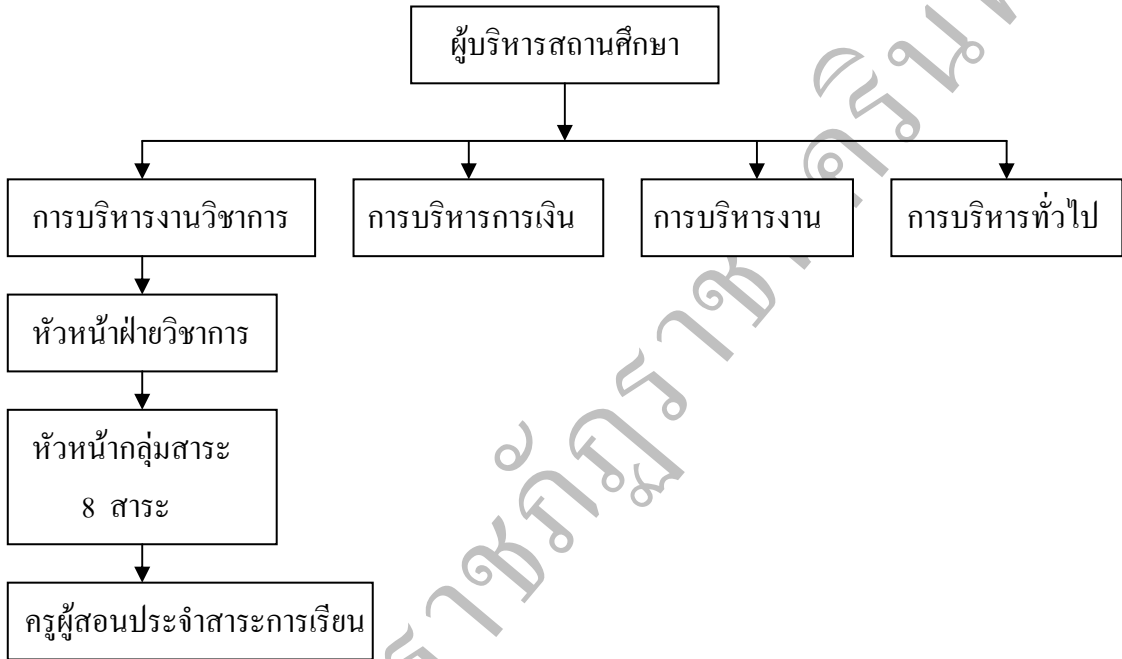
1) การบริหารด้านโครงสร้างการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

โครงสร้างในการบริหารงานวิชาการภายในสถานศึกษาจะประกอบด้วยคณะบุคคล ซึ่งมีความสำคัญต่องานวิชาการดังต่อไปนี้

(1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 40 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กร ชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการ

และกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา

(2) คณะกรรมการฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาประกอบด้วยบุคคลที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ เช่นหัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระต่างๆ ทั้ง 8 สาระ รวมทั้งบุคลากรผู้สอนอื่นๆ อาจสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพ 10 สายงานบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

2) การบริหารและพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

บุคลากรในหน่วยงานนับว่าเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นบุคลากรภายในสถานศึกษาจึงจัดว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้การดำเนินงานการบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จ จึงควรต้องมีการพัฒนาและส่งเสริมให้เต็มตามศักยภาพดังนี้

(1) คัดเลือกบุคลากรประจำสาขางานให้ตรงตามความรู้ ความสามารถ บุคคลถ้าปฏิบัติงานที่ตนมีความถนัด สนุกใจจะทำให้ได้ผลงานที่น่าพอใจและภาคภูมิใจ เกิดความรักการทำงาน

(2) ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งความรู้ ความสามารถ และความถนัด ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นการยกระดับบุคลากรให้มีมาตรฐาน

สูงขึ้นอาจทำได้ด้วยการฝึกอบรม การนิเทศภายใน การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการศึกษาต่อ ซึ่งล้วนเป็นวิธีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพสูงขึ้นทั้งสิ้น

นอกจากบุคลากรในสถานศึกษาแล้ว สถานศึกษาต้องคำนึงถึงการพัฒนาบุคลากรที่อยู่นอกสถานศึกษาหรือในท้องถิ่นอีกด้วย อันได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน หรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ผู้ชำนาญการเฉพาะด้าน

3) การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

สถานศึกษาทุกแห่งมุ่งที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่วางไว้ ฉะนั้นทุกสถานศึกษาจึงให้ความสำคัญกับงานวิชาการเป็นอย่างสูงและนับว่าเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาทุกแห่งที่ต้องดำเนินการ ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการมีดังต่อไปนี้

(1) การบริหารหลักสูตรมีแนวดำเนินการ ดังนี้

ก. การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางระดับประเทศ ที่ได้กำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้โดยการจัดเป็นกลุ่มๆ ไว้ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานและอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางนี้มีประโยชน์ต่อสถานศึกษาตรงที่ช่วยให้บุคลากรของสถานศึกษาได้ศึกษาหลักสูตรแกนกลางโดยละเอียด เพื่อการจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้รายปี และรายภาคเรียน นอกจากนี้จะช่วยให้เกิดแนวคิดที่สถานศึกษาจะมีแนวในการจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับชุมชนและท้องถิ่นของตนในส่วนตัวบ้าง

ข. การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ทรัพยากร สภาพการดำรงชีวิตและปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและท้องถิ่น โดยตรงแต่เนื่องจากมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางจะเขียนไว้ครอบคลุมค่อนข้างมาก ถ้าสถานศึกษาเห็นว่ามาตรฐานการเรียนรู้มีอยู่แล้ว ก็อาจกำหนดเฉพาะสาระการเรียนรู้เฉพาะท้องถิ่นที่จำแนกตามช่วงชั้น

ค. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการนำผลงานในข้อ 1.1 และข้อ 1.2 มาจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้เป็นรายปีกำหนดเวลาเรียนให้เหมาะสมสำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- มัธยมศึกษาปีที่ 3

ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 จะต้องกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้เป็นรายภาค และกำหนดหน่วยกิตให้เหมาะสม

ง. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 ต้องนำเอกสารสาระการเรียนรู้ตามข้อ 1.3 ที่เกี่ยวเนื่องกันมาบูรณาการเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อย ๆ เพื่อสะดวกแก่การจัดการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กัน แต่ละหน่วยการเรียนรู้จะประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้และเวลาเรียน ซึ่งเมื่อรวมทุกหน่วยเข้าด้วยกันจะสมบูรณ์ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้เป็นรายภาคหรือรายปี แต่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 ต้องทำเป็นรายวิชา นอกจากนั้นยังต้องดำเนินงานอื่นๆ ตามที่กำหนดด้วย

(2) การบริหารการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดทำมีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ก. การรวบรวม วิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยยึดการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 24 ได้แก่ กิจกรรมที่เน้นการให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง การให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ ความเข้าใจ จาก การสอบถามจากการอ่านจากการค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อนำมาสรุปเป็นความรู้และความเข้าใจของตน การให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงาน ปฏิบัติการทดลองเพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะ กระบวนการและสรุปผลงานของตน การให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุผล ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางด้านค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมควบคู่ไปด้วย สิ่งต่างๆ ที่กล่าวนี้ ล้วนแต่เป็นความต้องการในการปฏิรูปการศึกษาทั้งสิ้น

ข. การกำหนด การเตรียมการ และการจัดหาสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ เครื่องใช้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติสิ่งต่างๆ สื่อและอุปกรณ์ก็จะเป็นสิ่งที่นักเรียนใช้ปฏิบัติ เช่น หนังสือค้นคว้าที่จัดมาให้ในการสอนแต่ละหน่วยการเรียนรู้ การเตรียมห้องปฏิบัติการต่างๆ การเตรียมขั้นตอนการปฏิบัติที่จะช่วยพัฒนาความคิด การเตรียมคำถามที่จะใช้กระตุ้นความคิด เป็นต้น

เนื่องจากโรงเรียนทั้งหลายมีสื่อการเรียนการสอนอยู่มากจากการจัดหารวบรวมและสะสมมาตลอด จึงควรมีการสำรวจสิ่งที่มีอยู่แล้วก่อนที่จะเตรียมการจัดหาสิ่งที่ยังขาดแคลนตามกำลังของสถานศึกษาต่อไป ทั้งนี้ควรจะเน้นสื่อที่มีในท้องถิ่นก่อน

ค. การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้หรือรายวิชาตามแนวคิดในปัจจุบันต้องการให้มีการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง ซึ่งเป็นการประเมินที่สอดคล้องกับจุดเน้นของกิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อให้ผู้เรียนค้นคว้า ทดลองปฏิบัติในสิ่งต่างๆ ก็ควรประเมินจากการปฏิบัติและผลงานที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจแตกต่างกันไปสำหรับ

ผู้เรียนแต่ละคน ไม่สามารถประเมินโดยการใช้แบบทดสอบในทุกๆ เรื่องเหมือนแต่ก่อน ประกอบกับแต่ละหน่วยการเรียนรู้ รายวิชามีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ไว้แล้ว การประเมินจึงต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ด้วย

ง. การจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนแต่ละคน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรสถานศึกษา จัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะของการบูรณาการอยู่แล้ว ฉะนั้น ผู้สอนแต่ละคนสามารถนำเอาผลงานจากข้อ 2.1 – 2.3 มาใช้ในการจัดทำแผนการสอนเชิงบูรณาการได้โดยตรง ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4–6 จัดทำแผนการสอนเป็นรายวิชา

จ. การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน หรือแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการเยี่ยมชั้นเรียน หรือการประชุมปรึกษาหารือกันเป็นระยะ

ฉ. การร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอนโดยกรณีพิเศษ ภายในการพัฒนาบุคลากร การส่งเสริมด้านสื่อการเรียนการสอน และการแสวงหาความช่วยเหลือจากแหล่งภายนอกสถานศึกษา

(3) การบริหารการประเมินผลการเรียน ได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ก. การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ รายวิชาและ กิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อการพิจารณาในการเตรียมการขั้นต่อไป ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงตัวบ่งชี้ที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ด้วย

ข. การกำหนดวิธีการ และเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดและประเมินผล การเรียนรู้และการเตรียมการในการสร้างเครื่องมือ และกำหนดวิธีการที่เป็นระบบในขั้นนี้ควร กำหนดช่วงเวลาในการประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างดำเนินการสอน การประเมินปลายภาคเรียน และปลายปีด้วย เพื่อความสะดวกในการสังเกตการปฏิบัติงานของผู้เรียนและรวบรวมผลงานของผู้เรียนเป็นระยะๆ เพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

ค. การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการประเมินผลการเรียนตามวิธีการ และเครื่องมือที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งการดูแลให้มีการบันทึกผลการเรียนการสอน การบันทึกการสังเกตและการรวบรวมผลงานของนักเรียนตามเวลาที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ

ง. การจัดทำหลักฐานการศึกษาตามที่กระทรวง กรม หน่วยงานต้นสังกัด กำหนดไว้

จ. การนำผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนแต่ละคนอย่าง สม่่าเสมอ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการประเมินที่ต้องการใช้ผลการประเมินเพื่อการพัฒนา ไม่ใช่การตัดสินได้ - ตก ของผู้เรียนแต่อย่างใด

ฉ. การกำหนดรูปแบบ ระยะเวลาการรายงานผลการเรียนรู้ ทั้งการรายงานผู้ปกครองระหว่างปี และการรายงานผลของสถานศึกษาช่วงปลายปีต่อสาธารณะและหน่วยงานต้นสังกัด

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒินครินทร์

(4) การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ก. การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในที่มีหลักการให้บุคลากรทุกคนร่วมกันรับผิดชอบในการนำสถานศึกษาไปสู่มาตรฐานการศึกษาาร่วมกัน ทุกคนจึงต้องร่วมกันคิด ร่วมกันทำ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพึ่งตนเองได้ในทางวิชาการ แต่ละคนเป็นผู้นิเทศและเป็นผู้รับการนิเทศตามความสามารถเฉพาะตัวในแต่ละด้าน

ข. การกำหนดวิธีการและระยะเวลาการนิเทศภายใน วิธีการที่จะนำไปใช้ควรเป็นวิธีการที่มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน เช่น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิด การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจจากการอ่าน การค้นคว้า การได้ไปประชุม อบรม สัมมนา ปฏิบัติการในระดับต่างๆ การสาธิตรูปแบบการสอนเพื่อช่วยกันค้นหาข้อบกพร่อง และปรับปรุงให้เป็นรูปแบบของสถานศึกษาร่วมกัน การประชุมระดมสมองที่ไม่ต้องมีการวิพากษ์วิจารณ์กันโดยตรง เป็นต้น

ค. การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการดำเนินการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ

ง. การร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยถือเป็นปัญหาของสถานศึกษาโดยส่วนรวม

4) การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การจัดทำหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ดังนั้น ในระดับกระทรวงจึงได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น ในหลักสูตรจะกล่าวถึงเฉพาะหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อมีการประกาศใช้สถานศึกษาจะต้องจัดทำสาระของหลักสูตรเพิ่มเติม และดำเนินการในเรื่องอื่นๆ ตามที่กำหนดไว้ เพื่อให้ได้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

หลักสูตรแกนกลางของการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะมีการประกาศใช้ต่อไปนั้น มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) หลักการ เป็นข้อความที่กล่าวถึงทิศทางหรือแนวทางในการจัดการศึกษา และใช้เป็นหลักในการกำหนดหลักสูตร เช่นเดียวกับหลักการสอนที่ใช้เป็นหลักในการคิด กิจกรรมการเรียนการสอน

(2) จุดหมาย เป็นข้อความที่บ่งบอกถึงความประสงค์ ความต้องการหรือ เป้าหมายของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเขียนอยู่ในรูปของคุณภาพที่พึงประสงค์ของผู้เรียน เมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ถือเป็นความคาดหวังของสังคมไทยที่ต้องการผลของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพที่เกิดในตัวผู้เรียน

(3) การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ก. จัดเป็นหลักสูตรต่อเนื่อง 12 ปี โดยแบ่งเป็น 4 ช่วงชั้น คือ

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

ข. มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึง สาระและกระบวนการที่ใช้ เป็นสื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้บังคับ และสาระการเรียนรู้เลือก ในการร่างหลักสูตรขั้นต้น กำหนดไว้ 8 กลุ่มสาระ คือ

สาระที่ 1 ภาษาไทย

สาระที่ 2 คณิตศาสตร์

สาระที่ 3 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สาระที่ 4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 5 สุขศึกษาและพลศึกษา

สาระที่ 6 ศิลปศึกษา

สาระที่ 7 การงานและอาชีพ

สาระที่ 8 ภาษาดังประเทศ (กำหนดเป็นภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น แต่ อาจจะเป็นไปได้ที่จะเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมได้ภายหลัง)

และได้กำหนดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่สนอง ความสนใจความถนัด ความสามารถ ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน หรือเป็นกิจกรรมที่ เกื้อหนุนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือเป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์หรือ

กิจกรรมบริการด้านต่างๆ และการแนะแนว ซึ่งต้องการให้เชื่อมโยงสาระการเรียนรู้เข้ากับชีวิตจริง ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมให้ได้รับประสบการณ์ตรง

ก. สาระการเรียนรู้บังคับ เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับ ผู้เรียนทุกคนสาระการเรียนรู้เลือก เป็นสาระการเรียนรู้ที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งสนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนทั้งด้านวิชาการวิชาชีพ และเฉพาะทาง ในส่วนของสาระการเรียนรู้เลือกนี้ สถานศึกษาอาจกำหนดสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ได้เอง

ง. สัดส่วนของเวลาการจัดสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางจะได้กำหนดสัดส่วนของเวลาในการจัดการเรียนรู้ว่า ควรจัดสาระการเรียนรู้บังคับเท่าไร สาระการเรียนรู้เลือกเท่าไร และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเท่าไร ในแต่ละช่วงชั้น

จ. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ เช่น ตามร่างหลักสูตรกำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ประกอบด้วย 7 สาระได้แก่

สาระที่ 1 การอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

สาระที่ 3 การฟัง การดู การพูด

สาระที่ 4 วรรณคดีและวรรณกรรม

สาระที่ 5 การใช้ภาษา

สาระที่ 6 วัฒนธรรมทางภาษา

สาระที่ 7 การศึกษาค้นคว้า

และกำหนดมาตรฐานในแต่ละสาระไว้ เช่น การอ่านมีมาตรฐานการเรียนรู้ 1 ข้อ การเขียนมีมาตรฐานการเรียนรู้ 1 ข้อ การฟังมีมาตรฐานการเรียนรู้ 2 ข้อ เป็นต้น

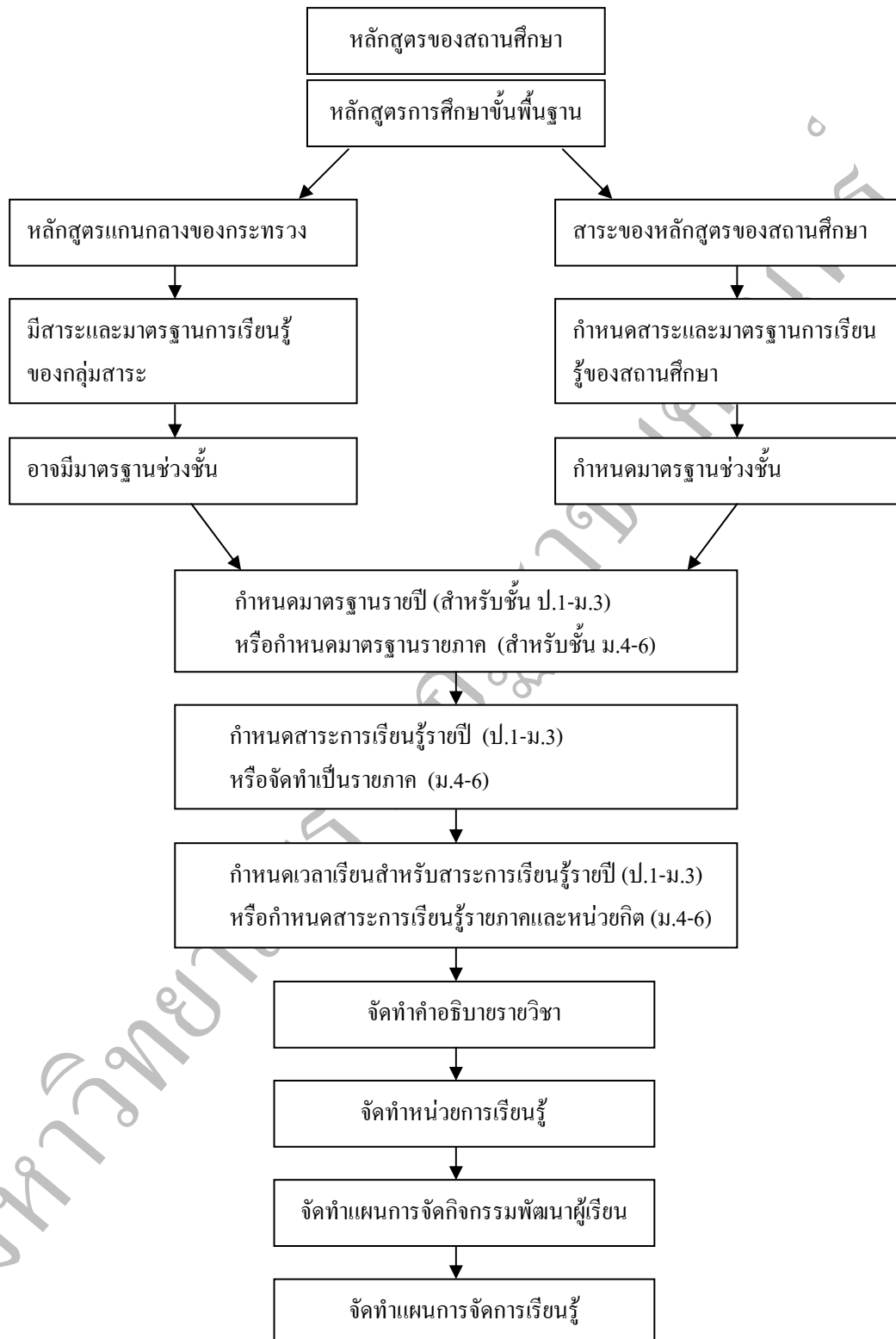
ฉ. เกณฑ์การจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานผู้เรียนจะต้องผ่านเกณฑ์ แต่ละช่วงชั้นมาเป็นลำดับ เมื่อผ่านช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ถือว่าจบการศึกษาภาค บังคับ และเมื่อผ่านช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ถือว่าจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อมี การประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกณฑ์ของแต่ละช่วงชั้นจะกำหนดไว้อย่างชัดเจน

ช. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ที่แตกย่อย ออกมาจากมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระที่กล่าวถึงในข้อ 3.5 อีกต่อหนึ่ง เช่น มาตรฐาน การเรียนรู้สาระการอ่านอาจกำหนดว่า สามารถอ่านและใช้ทักษะตามกระบวนการอ่าน นำความรู้

จากการอ่านไปใช้ในการคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา และสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่านจะถูกนำมากำหนดเป็นมาตรฐานช่วงชั้นในแต่ละช่วงชั้นได้หลายข้อ และแตกต่างกันตามลำดับของพัฒนาการทางภาษาและการคิด เป็นต้น

ช. การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา มีสาระและแนวทางที่สำคัญดังภาพต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์

ภาพ 11 การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา

(ที่มา : กมล ภูประเสริฐ. 2545 : 24)

แนวทางในการบริหารหลักสูตรสามารถจัดทำได้ ดังนี้

(1) การรวบรวมเอกสารและวัสดุต่างๆ เกี่ยวกับหลักสูตรให้สมบูรณ์และเพียงพอต่อการดำเนินงานด้านหลักสูตร เอกสารที่สำคัญ ได้แก่

- ก. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและเอกสารประกอบหลักสูตร
- ข. เอกสารเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาทั้งหลายที่จะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร
- ค. เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษาและเรื่องเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน

ง. เอกสารเกี่ยวกับการบูรณาการ โครงการ หน่วยงานการเรียนรู้

(2) การรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน ซึ่งอาจได้มาจากการศึกษาชุมชน โดยจากการสำรวจ การสัมภาษณ์ หรือการพูดคุยกับคนในชุมชน ข้อมูลและสารสนเทศที่สำคัญได้แก่

- ก. ประวัติความเป็นมาของชุมชน ซึ่งสถานศึกษาอาจจะมียู่แล้ว
- ข. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางสังคม ได้แก่ ประชากร การศึกษา การสาธารณสุขสภาพภูมิศาสตร์
- ค. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ
- ง. วัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- จ. โบราณสถาน และโบราณวัตถุในชุมชน
- ฉ. บุคคลสำคัญในท้องถิ่น
- ช. แหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญในชุมชน
- ซ. ปัญหาและความต้องการของชุมชน

(3) การทำความเข้าใจและภารกิจที่จะต้องปฏิบัติงานเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรให้แก่บุคลากร และบุคคลในชุมชนอาจทำได้โดยวิธีการต่างๆ เช่น การประชุมชี้แจง การศึกษาเอกสารแล้วแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเชิญวิทยากรมาให้คำแนะนำ การจัดทำเอกสารเพื่อชี้แจง

(4) การจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น สถานศึกษาควรร่วมกับชุมชน โดยเชิญบุคคลในชุมชนมาร่วมคิดร่วมทำจึงจะได้หลักสูตรสถานศึกษาที่ตรงกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

(5) การชี้แจงและประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง และประชาชนทราบถึงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งอาจดำเนินการ ดังนี้ การทำเอกสาร และการประชุมชี้แจง

(6) การเตรียมการใช้หลักสูตร สถานศึกษาควรจัดเตรียมในเรื่อง ดังนี้

ก. การเตรียมด้านบุคลากร ได้แก่ การจัดบุคลากรเข้าดำเนินการสอนหรือปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ตามความถนัดและเหมาะสม

ข. การเตรียมด้านอาคารสถานที่ เนื่องจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นการปฏิบัติจริงของผู้เรียน ด้วยการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมจริง การเตรียมในเรื่องอาคารสถานที่ให้พร้อมจะช่วยให้การดำเนินงาน โดยเฉพาะการเรียนการสอนง่ายขึ้นไม่ต้องใช้แหล่งการเรียนรู้จากนอกสถานศึกษาทั้งหมด

ค. การเตรียมเรื่องวัสดุอุปกรณ์เป็นการเตรียมเครื่องใช้ที่จำเป็นไว้ล่วงหน้า ทั้งในแง่ของการซ่อมแซมของเก่า และที่จัดหาใหม่ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการเรียนการสอน

(7) การวางแผนทางการติดตามกำกับการใช้หลักสูตรในการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจะต้องมีการติดตามกำกับงานเพื่อให้กำลังใจช่วยเหลือ สนับสนุน และกระตุ้น เพื่อให้งานสำเร็จได้ด้วยดี

(8) การวางแผนทางการประเมินการใช้หลักสูตร ควรมีหลักในการประเมินในเรื่องดังนี้

ก. ความเหมาะสม ชัดเจน หรือปัญหาอุปสรรคของหลักสูตร

ข. ปัญหาในด้านของการเตรียมการรวมทั้งแนวทางดำเนินการแก้ไขเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

ค. ผลการใช้หลักสูตรหากมาตรฐานที่วางไว้เมื่อใช้หลักสูตรครบมีมาตรฐานสูงเกินไปหรือต่ำเกินไป ควรมีการปรับปรุงให้เหมาะสม

5) การบริหารการวัดและการประเมินผล

การประเมินผลถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน เพราะการประเมินผล จะถูกนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนของผู้เรียน และใช้ในการพัฒนาการสอนของผู้สอนเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้ว

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 26 กำหนดให้สถานศึกษา วัดและประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากการพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษา

จากพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าวจะเห็นว่าการประเมินผลไม่ได้มุ่งเน้นที่แบบทดสอบแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ผู้สอนควรใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลายเพื่อวัดและประเมินความรู้ อาจเป็นไปในรูปการรายงานผลการทดลอง การค้นคว้า การนำเสนอปากเปล่า การอภิปราย การบรรยาย ซึ่งผู้สอนสามารถนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลตามสภาพจริงได้

การดำเนินการวัดประเมินผลการเรียนมีแนวทางดังนี้

(1) วิเคราะห์และกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ของรายวิชาที่เป็นการประเมินตามสภาพจริง รวมทั้งการกำหนดให้ชัดเจนในการประเมินระหว่างปฏิบัติการเรียนรู้และผลการเรียนรู้เพื่อเตรียมการในเรื่องวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือวัด แนวปฏิบัติแบบฟอร์มที่จะต้องใช้ และควรคำนึงถึงมาตรฐานการเรียนรู้เป็นสำคัญ

(2) การเตรียมการประเมินผลการเรียน เริ่มจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้รายภาคและรายปี ของหน่วยการเรียนรู้ของรายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อกำหนดวิธีการและเครื่องมือ แบบฟอร์ม แนวปฏิบัติในการประเมินทั้งในระหว่างการเรียนการสอน และเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน ปลายภาคหรือปลายปี

(3) การกำกับและติดตาม ควรมีประชุมปรึกษาหารือเป็นระยะ เพื่อให้มีการรายงานผลและร่วมกันสรุปปัญหาที่เกิดขึ้น การติดตามเรื่องการประเมินอาจเป็นในรูปการบันทึก การสังเกตบันทึกพฤติกรรมและการแสดงออกด้านความคิด บุคลิกภาพ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวมทั้งการจัดทำหลักฐานการประเมินตามที่ต้นสังกัดกำหนด

(4) การแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนการสอนโดยใช้ผลการประเมิน อาจจัดให้มีการสอนซ่อมเสริม การทำโครงการทางวิชาการ การแนะแนว การจัดกิจกรรมพิเศษ

(5) การแก้ปัญหาการเรียนการสอน อาจมีการปรึกษาหารือร่วมกัน มีการนิเทศภายใน หรือการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรให้ความสำคัญกับการนิเทศติดตามผลการบริหารงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องของหลักสูตรสถานศึกษาและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนมุ่งเน้นที่จะสร้างสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้อย่างแท้จริง

2. การคัดสรรภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรให้มีความเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น รวมทั้งมุ่งเน้นให้สามารถนำไปบูรณาการให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

3. ควรมีการส่งเสริมให้ครูอาจารย์ได้พัฒนาตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การจัดทำสื่อการสอน หรือการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพของการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดฉะเชิงเทราเท่านั้น ผลการศึกษาจึงมีขอบเขตจำกัด เพื่อให้เกิดผลเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารงานวิชาการอย่างครอบคลุม จึงมีความคิดเห็นว่าควรมีการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ทั่วทั้งเขตตรวจราชการที่ 3 เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น และนำผลการศึกษาวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของการบริหารงานวิชาการในลักษณะที่เป็นการศึกษาแบบต่อยอด หรือการศึกษาเพิ่มเติมแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพก็จะทำให้ได้ความรู้ครบถ้วนยิ่งขึ้น